

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 7, Sayı/Issue: 2, Ağustos/August 2023]

Beytullah BEKAR

Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi
beytullahbekar@gmail.com

Okan Celal GÜNGÖR

Doç. Dr., Karamanoğlu
Mehmetbey Üniversitesi
okancelalgungor@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8372-1190>
<https://orcid.org/0000-0002-5933-1336>

16. Yüzyıla Ait Bir Tılsım Kitabı ve Söz Varlığı

A16th Century Talisman Book and Its Vocabulary

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 08.03.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 01.08.2023

Yayın Tarihi/Published: 30.08.2023

Atıf/Citation

BEKAR, B. & GÜNGÖR, O. C. (2023). 16. Yüzyıla Ait Bir Tılsım Kitabı ve Söz Varlığı. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(2), 904-931. <https://doi.org/10.34083/akaded.1261977>

BEKAR, B. & GÜNGÖR, O. C. (2023). A16th Century Talisman Book and Its Vocabulary. *Journal of Academic Language and Literature*, 7(2), 904-931. <https://doi.org/10.34083/akaded.1261977>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.

This article was checked by iThenticate

Bu çalışma [CC BY-NC-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) açık erişim lisansı ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under [CC BY-NC-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Öz

Tılsım, değişik objelerle ve dualarla yapılan bir uygulamadır. Tılsımda insanoğlu doğaüstü güçler yardımıyla amaçlarına kavuşmayı hedefler. Bu amaçlar kimi zaman mal, mülk edinme kimi zaman korkulan şeylerden emin olma kimi zaman bir sevgiliye kavuşma kimi zaman da başka birine zarar verme şeklinde görülür. Çalışmamızın konusunu oluşturan eser, 16. yüzyılda Osmanlı Türkçesiyle yazılmış bir tılsım kitabıdır. Eser, Tübingen’de Eberhard Karls Üniversitesi Kütüphanesinde 10.20345/digitue.25585 numarada dijital olarak kayıtlıdır, toplam 83 varaktan oluşmaktadır. Eserde tılsım yapmak için şu dualar verilmiştir: Dua-yı Bozorg, dua-yı karsiyıya, dua-yı azam, dua-yı şerifi’l-mübarek, dua-yı sürh-i bad, dua-yı Muhammet, duaü’n-necat mine’n-nar. Eserde tılsımların niçin ve nasıl uygulanması gerektiğine yönelik bilgiler halkın anlayabileceği şekilde sade bir dille yazılmıştır. Eserdeki hastalık adları, tılsım yaparken kullanılan araç-gereç adları, dinî terimler araştırmacılara zengin bir söz varlığı sunmaktadır. Ayrıca eser teoloji, sosyoloji, halk bilimi gibi farklı bilimsel alanlara da kaynaklık edebilecek niteliktedir. Yapılan inceleme sonucunda halk için yazılmış olan bu eserde, 790 madde başı kelime/kelime grubu tespit edilmiş ve bunların 436’sının Türkçe olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Türkçesi, tılsım, söz varlığı

Abstract

Talisman is an appication made with different objects and prayers. In the talisman, human beings aim to achieve their goals with the help of supernatural powers. These purpose are sometimes seen as acquiring property, sometimes being sure of the feared things, sometimes meeting a lover and sometimes harming another person. The work that constitutes the subject of our study is the talisman book written in Ottoman Turkish in the 16th century. The work is digitally registred at the Eberhard Karls University Library in Tübingen at 10.20345/digitue.25585. The work contains the following prayers for the talisman: dua-yı bozorg, dua-yı karsiyıya, dua-yı azam, dua-yı şerifi’l-mübarek, dua-yı sürh-i bad, dua-yı Muhammet, duaü’n-necat mine’n-nar. In the work, the information about why and how the talismans should be applied is written in a simple language that the public can understand. The names of diseases in the work, the names of tools used in making talismans, religious terms offer a rich vocabulary to researchers In addition, the work can be a source for different scientific fields such as theology, sociology and folklore. As a result of the examination, 790 headwords/word group were identified in this work written for the public and it was observed that 430 of them were Turkish.

Keywords: Ottoman Turkish, talisman, vocabulary

Giriş

Arapça kökenli bir sözcük olan dua, *Ötüken Türkçe Sözlük*'te 1. Birini çağırma, bir yere gönderme 2. Bir şey istemek, yardım dilemek 3. İbadet 4. Kötülüklerden korunmak, şeytandan sakınmak, günahtan arınmak için Allah'a yalvarma; yakarma 5. Bir dileğin gerçekleşmesini, bir şeyin olmasını veya olmamasını Allah'tan kendi güçsüzlüğünü ifade ederek isteme anlamlarına gelmektedir (Çağbayır, 2007, s. 1298). Akli, iradesi ve üstün yeteneklerine rağmen insan, sınırsız ihtiyaçları, nefsanî arzuları, şeytanın hile ve desiseleri, hayat mücadelesi, maruz kaldığı sıkıntı musibetler karşısında aciz kalır, bu durumlarda bir sığınağa ve yardıma ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaçlarını çoğu kez insanlar vasıtasıyla karşılayamaz tek çare olarak yaratıcı kudrete sığınır O'na yalvarıp yakarır. Bu duygu ve düşüncelerin dışa yansımaları din dilinde dua olarak ifade edilmiştir (Karagöz, 2019, s. 15).

Tılsım kelimesi, Arapçaya Grekçe *telesmadan* geçmiş olup Arapçada *tilesm*, *tillesm*, *talsem*, *talism*, *tillism*, *tılsim* şekillerinde kullanılır. Arapçadan Batı dillerine *talisman* biçiminde geçen tılsım karşılığında Latince *amulet* kelimesi (takdis edilmiş, tabiat üstü güce sahip nesne) yer alır. Türkler arasında bu anlamda hamail, efsun ve büyü kelimeleri yaygındır. Tılsım, Anadolu folklorunda "büyünün etkisini sağlayan araç, define vb. gizli şeyleri bulmaya, kapalı kapıları açmaya yarayan söz, kadınların nazardan ve kötülüklerden korunmak için başlarına taktıkları metal süs eşyası" anlamında kullanılır (Çelebi, 2012). *Türkçe Sözlük*'te tılsım kelimesi 1. Doğa üstü işler yapabileceğine inanılan güç. 2. Büyü olduğuna inanılan muska vb. şey 3. Çare, önlem, kuvvet anlamlarıyla açıklanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2011, s. 2348). Bu kelime Çağbayır (2007, s. 4804) tarafından hazırlanan *Ötüken Türkçe Sözlük*'te 1. Doğa üstü birtakım güçler olduğuna, doğu üstü işler yapabileceğine ve birtakım gizler taşıdığına inanılan şey. 2. Taşıyanın üzerinde büyümlü etkiler yapacağına inanılan sembolik eşya; büyü yapılmış ya da büyümlü olduğu söylenen, yazıları olan bir tür takı; muska. 3. mec. Gizemli bir etkileme gücü; gizemli bir çekicilik, kuvvet; çare; önlem; tedbir 4. Anadolu'da kadınların başlarına taktıkları takanı nazardan, iftiradan, kötü ruhlardan, büyüden koruduğuna inanılan altın, gümüş vb. madenden yapılmış süs eşyası olarak tanımlanmıştır.

İnsanoğlu, mutlu ve sağlıklı olma dileğinden kaynaklanan arayışlar sonucu, tarih öncesinden günümüze, kendinden olmayan güçlere karşı ilgi duymuş; bazen bu güçlerden korunma bazen de bu güçlerden yararlanma yollarını aramıştır. Bu arayış çerçevesinden yeryüzünde yer alan birçok varlığa ve doğa olayına çeşitli anlamlar yüklemiştir. Türk kültüründe bazı objelerin tılsımlı olduğuna inanılmaktadır (Yılmaz Özkarslı, 2000, s. 81). Türk toplumunda tılsım vb. uygulamalar İslam öncesine uzanmaktadır; Anadolu'da görülen şekli, Hristiyanlık ve öncesindeki yerli pagan inançların devamı olarak kendini göstermektedir (Cilacı, 1994, s. 91). Kültürümüz içinde yüzyıllardır yaşattığımız bu inanç, değişen hayat koşulları içinde, kısmen

farklılıklar gösterse de hâlâ canlılığını korumaktadır. Birtakım inançlarımıza yönelik tılsım uygulamaları ve tılsımlı objelere yönelik inançlarımız da dokumalarımızda, giysilerimizde, takılarımızda, evimizin, iş yerimizin, arabamızın bir köşesinde varlığını sürdürmektedir (Yılmaz Özkarslı, 2000, s. 73).

Hastalıktan uzak durmak, sevilen insanla muhabbeti artırmak, sınavda başarılı olmak, hastalıktan korunmak, hastalığı sağaltmak, kötü niyetli bakışları engellemek, kazayı belayı savuşturmak, nazardan korunmak, evin, iş yerinin bereketini artırmak, tarlada bol ürün almak, zaten sonu olan hayatı daha uzun yaşayabilmek, yaşarken de güzelleştirmek, güzel olanı korumak, kötülükleri yok etmek, kişide güven ve ruhi rahatlama sağlamak dileği ile tılsımlı olduğuna inanılan birtakım pratikler uygulanmakta ve tılsımlı objeler kullanılmaktadır (Yılmaz Özkarslı, 2000, s. 75).

Çalışmaya konu olan eser de büyüüne ve gücüne inanılan bazı Arapça duaların, Kur'an ayetlerinin bulunduğu 16. yüzyılda hazırlanmış bir tılsım kitabıdır. Eserde tılsımların yapılaş şekilleri ve bunların neye fayda sağladığının verildiği bölümler dönemin Türkçesiyle yazılmıştır. Bu çalışmada da bu kısımlar değerlendirmeye alınmıştır.

Eser Hakkında Bilgi

Eser, Tübingen'de Eberhard Karls Üniversitesi Kütüphanesinde 10.20345/digitue.25585 numarada dijital olarak kayıtlıdır. Eser toplam 83 varaktan oluşmaktadır. 1b'de çeşitli mühürler, 2a'dan 3b'ye kadar Yasin suresinin 64. ve 83. ayetleri ayetleri verilmiştir. 3b'de karışık Arap harfli bir yazı, 4a'da tılsım için kullanılan bir geometrik şekil, 4b'de Fatıha suresi 5a/1'den başlar 8b/3'e kadar Dua-yı Gavs yer alır. 8b/3'te Türkçe kısımlar başlar. 8b/3'ten 12a/4'e kadar bozorg duasının Türkçe olarak neye fayda sağladığına ve nasıl uygulanması gerektiğine, 12a/4'ten 16b/1'e kadar bozorg duasının Arapçası, 16b/1'den 21a/7'ye kadar Karsiyya Duası'nın Türkçe olarak neye fayda sağladığına ve nasıl uygulanması gerektiğine, 21a/7'den 23a/5'e kadar Karsiyya Duası'nın Arapçası, 23a/5'ten 25b/4'e kadar azam duasının Türkçe olarak neye fayda sağladığına ve nasıl uygulanması gerektiğine, 25b/4'ten 28a/8'e kadar azam duasının Arapçası, 28a/8'den 31b/8'e kadar Şerifü'l-mübarek Duası'nın Türkçe olarak neye fayda sağladığına ve nasıl uygulanması gerektiğine, 31b/8'den 36b/5'e kadar şerifü'l-mübarek duasının Arapçası, 36b/5'ten 40b/3'e kadar Sürh-i bad Duası'nın Türkçe olarak neye fayda sağladığına ve nasıl uygulanması gerektiğine, 40b/3'ten 44a/7'ye kadar Sürh-i bad Duası'nın Arapçası, 44a/7'den 46b/1'e kadar Muhammet Duası'nın Türkçe olarak neye fayda sağladığına ve nasıl uygulanması gerektiğine, 46b/1'den 59a/1'e kadar baplar şeklinde farklı farklı konularla ilgili Arapça dualar bulunmaktadır¹. 59a/1'den 65b/6'ya kadar cehennem

¹ Duaların başında bir iki kelime ya da cümleyle duanın hangi amaçla kullanılacağı yazılmıştır: İnsana iradesi dışında bir şeyler yaptırmak için yapılan bağlanma duası; kuduz hastalığına karşı dua; sidik

ateşinden kurtulmak için Ateşten kurtuluş Duası'nın Türkçe olarak neye fayda sağladığına ve nasıl uygulanması gerektiğine², 65b/6'dan 76b'ye kadar ateşten Kurtuluş Duası'nın Arapçası verilmiştir. 76b boştur. 77a'da işin gücün rast gitmesi için edilen Arapça dua, 77b ve 78a boştur. 78b'den 82b'ye kadar Mülk suresi, 82b/1den 82b/5'e kadar Malın Artması ve Mertebenin Yükselmesine Faydalı Olacak Dua'nın Türkçe başlığı, 82b/5'ten 83b'ye kadar bu duanın Arapçası verilmiştir. 84a ve 84b boştur.

17a

16b

Metin

[8b] (3) **Hazā şerh-i du'ā-yı bozrog**³ (4) peygamber Һazreti 'aleyhi's-selām buyurur (5) kim bir gün mübarek arkasın mihrāba vērüp (6) otururken Cebrā'il 'aleyhi's-selām eyitdi: Yā (7) Muḫammed saña daḫı ve senünj ümmetünje daḫı bir hediye (8) getürdüm, Mevlā Һazretinden. Celle Celālehü bu hediye (9) senden ilerü gelen peygamberlere hiç vērilmedi. [9a] (1) Ben eyitdüm: Yā Cebrā'il kani ol hediye? Uş (2) bu du'ādur, bunun şevābını Tanrı'dan artuğ (3) kimsene bilmez ve daḫı eyitdi: Yā Muḫammed kani denizler (4) mürekkebe olsa ve kani ağaçlar kalem olsa (5) yedi kat gök ve yedi kat yer halkı yazıcı olsalar şevābınınuñ biñde birin yazamayalar. (6) Cebrā'il 'aleyhi's-selām eyitdi: Yā Muḫammed (7) *vellezi beaşeke bilhaqqı*⁴ kankı kişi kim bu

tutulmasına karşı dua; akdi'l-lisana karşı, gideni durdurma, hakkında kötü konuşmaları engelleme, kişiye istediklerini kabul ettirmek üzerine dua; kulak ağrısı için edilen dua; sıraca hastalığı için dua; dalak hastalığı için dua; göz değmesi için dua; insanlara güzel görünmek için dua; koyun, keçinin südüünün gelmesi için dua; kaybolan bir şeyi bulmak için dua.

² Arada 4 varakta sayfa ters çevrilmiş şekilde Allah'ın isimlerinden 40 tanesi ve Bakara suresinin ilk beş ayeti verilmiştir.

³ Aslı bozrog'dur

⁴ "Seni hak din ve kitapla gönderen Allah'a yemin ederim." Kur'an-ı Kerim, 2/107.

du'ayı (8) okusa Hâk 'azze ve celle bin İbrâhim ve bin [9b] (1) 'İsâ peygâmbere şevâbın vère ve dağı bin (2) İsrâfîl gibi ve Mikâ'il gibi (3) ve 'Azrâ'il gibi firiştehler şevâbın vère. (4) Her kim ki bu du'ayı okusa Mevlâ 'azze ve celle (5) elbette yarlıgaya. Yâ Muhammed ümmetlerüne eyitgil, (6) bu du'ayı 'azîz dostlar münâfıklara öğret mesinler. (7) Kim bu du'ayı 'ömri içinde bir kez okusa (8) veyâhuz okutsa kıyâmet günü ben anuñ-ıla (9) olam, nâmesi şağ elinde ola, hisâbı [10a] (1) âsân ola ve terâzusu ağır gele, yetmiş (2) kişiye kendü kavminden şefâ'at (3) kıla, şırâtı yıldırım gibi geçe. Her kim bu du'ayı (4) yedi kez okusa dükeli kayğudan emîn ola, (5) şayru-yısa şağ ola, yoldan azmış ise (6) onja ve bî-namâz ise namâz kılıcı ola ve her kim (7) okuyubilmese yazdurup kendü ile götürse (8) okuyana ne kadar şevâb olsa anja dağı ol (9) kadar şevâb ola ve her kim yaturken vaktin iki [10b] (1) rike'at namâz kılsa her reke'atında bir Fâtiha (2) ve üç ihlâş okusa namâzdan fâriğ olıcağ (3) yüz kez şalavât getürse andan sonra (4) niyâz-ıla on beş kerre bu du'ayı okusa, (5) yatsa peygâmbere 'aleyhi's-selâmı düşünde (6) göre ve bu du'â 'ömründeği qalmış namâzına kefare (7) ola. 'Ömür uzunluğu için niyyet edüp (8) okusa 'ömri uzun ola. Yabanda okusa (9) perîler ünin işide. Qankı kişi bu du'ayı [11a] (1) itikâd-ıla dutmasa kâfirdür ve 'Alî bin Ebî (2) Tâlib razıyallahu 'anhu Tanrı kelâmından (3) sonra bu du'adan⁵ fâzılraq du'â yoğdur. (4) Süfyân-ı Sevrî rahmetullahi 'aleyh eydür: Bunuñ (5) qadrini bilme, 'azîz dutmasa münâfıkdur. Anuñ (6) için kim Tanrı te'âlânun ulu adları (7) bu du'â içindedür. Eger perî veyâ dîv dutmuş (8) kişiye za'afân birle bir arı çanağ içinde (9) yazup şu ile yayqayup içse fi'l-hâl şağ [11b] (1) ola ve her kim bu du'â okusa imânı dürüst (2) ola. Gür 'azâbı qorqusından ve kıyâmet 'azâbından (3) emîn ola. Kendüzünü uçmağda görmeyince (4) ölmeye, peygâmbere şefâ'atin bula, Tanrı dîzârın (5) görmege müstaşik ola. Cebrâ'il 'aleyhi's-selâm (6) eydür: Yâ Muhammed, bu du'ayı her ne niyyete okusa revâ (7) ola. Cebrâ'il eydür: Yâ Muhammed, her kim 'izzet birle (8) götürse oğ ve kılıç kâr kılmaya. Hâfız⁶ ve emân (9) içinde ola. Yâ Muhammed bu du'anun şevâbını tamâm [12a] (1) edeyidüm. Qorqarın halâyıqlar tât kılmaktan (2) fâriğ olalar. Bu du'aya itimâd kılalalar. Ol (3) mübarek 'azîm du'â budur. *Vallahu alemu bi's-şevâb*⁷.

[16b] (1) **Hazâ şerh-i du'â-yı qarşıyyâ** (2) Bu du'â 'Osman bin er-Reşid yazmışdur. Rahmetullahi 'aleyhi (3) dürüst insândur. Hemîşe bu qarşıyyâyı (4) kendüyle dutardı, hergiz kendüden ayırmazdı. (5) Her ne dürlü iş kim anja vâqi' olurdu bu du'â-yıla (6) 'amel ederdı. Bu adlarla 'acâyibler görürdi, (7) gençlik-ile maqşudına erişürdi. (8)

⁵ Metinde du'âyıdan yazılmıştır.

⁶ Metinde hâfız yazılmıştır.

⁷ "Doğruyu en iyi bilen Allah'tır."

Şartı budur kim yazan tahâret-ile ola ve bunun (9) hâşşasına itikâd dutmasa muṭlak kâfirdür. [17a] (1) Ve hem Hâk sübhânehu ve te'âlâ: Bu du'â benim (2) ulu du'âmdur, dedî ve hem bu du'anun (3) on altı hâşiyyeti vardur: Hâşiyyet-i evvel (4) eger bir kişi dilese kim hâlâyıklar arasında (5) 'izzetlü ve hürmetlü ve heybetlü ola, bu du'âyı (6) yaza arslan derisine yâ kırt derisine (7) yaza daḥı kendü bâzûsına bağlaya, hergiz kendüden (8) ayırmaya. Halk arasında 'izzetlü ve hürmetlü ola. (9) Ve hâşiyyet-i şânî ikinci eger bir kişi [17b] (1) begler ve pâdişâhlar katına vara daḥı dileye kim (2) bunların gözine şîrîn gözüke ve hâceti revâ (3) ola, düşmen buña zafer kılmaya. Bu du'âyı gül şuyı (4) birle ezse ol şu-yıla yüzün yusa begler (5) ve pâdişâhlar katında şîrîn ola, her kim göre (6) âşık ola, muḥabbeti gâlib ola. Düşmenleri kaç (7) var-ısa cümlesi zebûn ola. Hâşiyyet-i şâlişi (8) üçüncü her kim bu du'âyı götürse hâlâyık (9) arasında 'azîz ve hürmetlü ola. Dördüncü [18a] (1) her kim götürse mecmû' düşmânı helâk ola. (2) Beşinci her kim za'afân üzerine okusa (3) ürse oda bıraksa kimün adına üfürse (4) sevgüsü bî-ḳarâr ola. Altıncı her kim sefere (5) gidicek bu du'âyı ḥarîr üzerine yaza, müşk ve (6) za'afân birle götüre, hiç elem ermeye. (7) Yedinci eger düşmân içinde ḳalsa, bu du'âyı (8) okusa sağ yanına üre yedi kez, şolına (9) üre yedi kez, önüne üre yedi kez, ardına [18b] (1) üre. Ḳança gerekse gitsün, kimse anı görmeye, (2) bu du'âyı berekâtında. Sekizinci eger dünyâlık (3) için on iki kez günde okusa (4) kırk güne degin dünyâlık çok ola. (5) Toḳuzuncu her kim müşk ve za'afân (6) birle yazdurup kendüde götürse kim ki (7) görese âşık ola. Onuncu eger (8) bir kişi dilese kim bâbında yazdurur-ısa dîvden (9) ve perîden ve yırtıcı canâvardan emîn ola, bu du'âyı [19a] (1) biraz şu üzerine okıya üre daḥı açla içe. Bu (2) mezkûr canâvarlar zaḥmından emîn ola, gerek (3) kim tahâret-ile okıyasın. On birinci eger (4) bir kişi dilese kim işi kendü murâdınca (5) ola, devlet aña yâr ola daḥı miḥnetden ḳurtıla (6) gerek kim bu du'âyı kırk gün günde on (7) iki kez okıya, arı âbdest birle. Hâk celle ve 'alâ, (8) ol kişiye devlet ve 'izzet rûzî ḳıla. (9) on ikinci eger bir kişi dilese kim her yerde murâdı [19b] (1) ve hâceti revâ ola. Her gün arı âbdest birle (2) bu du'âyı okıya, üç kez ayalarına üre daḥı yüzüne (3) sile. Her bir yerde murâdı bî-şek hâşıl ola. (4) on üçüncü eger bir kişi dilese kim biregüyi (5) âşık êde ve dîvâne ḳıla, kendü tâli'in göre. (6) Ol kişi tâli'in göre sa'id, katında kâğıd (7) üzerine yaza. Müşk ve za'afân birle kendüler adların (8) anaları adların bile zıkr eyleyeler daḥı (9) kendüyle götüre, bî-şek murâdı hâşıl ola. [20a] (1) on dördüncü eger bir kişi bir işde 'âciz (2) ḳalmış olsa gerek kim kırk gün yedi şerîf (3) mescide vara, her mescidde bir baçağa gire, (4) yigirmi bir kez bu du'âyı okıya daḥı du'âyı eline ala, (5) eyide: İlahi bu adlar ḥaḳkı-çun bu benim bağlu işimi (6) sen açgıl, dèye derhâl ol maḳşûd hâşıl (7) ola, Tanrı fermânı birle. On beşinci eger bir kişün (8) borcu olsa, ödeyimese gerekdür kim (9) âzîna geçesi ḡusl êde, dört reke'at namâz

kıla. [20b] (1) her reke'atda bir Fātiḥa, dört kez *yā gıyāse'l-müsteğ̃sin eḡiṣni*⁸ (2) okıya çün namāzdan fāriḡ ola, yönünü (3) kıbleye qarşu tazarru' eyleye, bu du'āyı kırk bir kez (4) okıya ve daḡı müşk ile ve ve za'afrañ birle yaza daḡı (5) eline ala, eyide: İlahi ve seyyidi ve Mevlāyi kendü (6) keremün-ile bu benüm borcumı kendü ḡazīneñden (7) ödeyüvergil, dēye. Ol kāḡıd aḡarşuya (8) bıraḡa. Bir hafta geçmeye kim Ḥaḡ te'ālā (9) *min haysu lā yaḡtesibden*⁹ ödeye. On altıncı [21a] (1) eger er-ile 'avrat arasında sâzıkār ola (2) gerek kim bu du'āyı āzīne gün kırk bir dāne (3) aḡ fülful üzerine okıya, oda bıraḡa aralarında (4) şöyle muḡabbet ola kim, biri biri 'ıṣṡından (5) dīvāne gibi olalar. Her kim şek dutarsa (6) muṡlak kâfir olur. *Vallahu âlem bi's-şevâb*¹⁰.

[23a] (5) **Hazâ şerḡ-i du'āyi a'zam** (6) resül ḡazret-i 'aleyhi's-selām şöyle (7) buyurur kim: Bir gün qarındaşum Cebrā'il 'aleyhi's-selām (8) geldi. Bu du'āyı Allah te'ālādan getürdi. (9) Ve hem dēdi kim: Yā Muḡammed, muṡtuluḡ [23b] (1) olsun saña ve senün ümmetüne her kim bu (2) du'āyı okusa yaḡūd kendüde götürse (3) çok şevâb ḡaşıl ola. Allah te'ālā ḡatında (4) bu du'ānun fazīleti ḡāyetde çokdur. Ve daḡı (5) Cebrā'il 'aleyhi's-selām eyitdi kim: Yā Muḡammed, ol Tanrı (6) ḡaḡkı-çun kim seni ḡaḡ peyḡamber vēriyidi, (7) bu du'ā 'arşun kenārında yazılmışdur ve daḡı (8) 'arşun ve kürsün ve levḡun ve ḡalemün ḡayımlığı (9) bu du'ā berekātındadır, dēdi. Ve daḡı her kim [24a] (1) bu du'āyı okusa veyāḡūd kendüde götürse (2) Allah te'ālā ol ḡulı öldüḡi vaḡtın imān-ıla (3) göndere, dēdi. Ve hem şuya boḡulmadan ve oda (4) yanmadan ve insī ve cinnī ve dīv ve perri şerrinden (5) emīn ola, ilan ve çıyan ve 'akreb şoḡmaya (6) ve bühtāna uğramaya ve cümle ḡazālardan emīn (7) emīn ola ve her kim bu du'āyı şıdḡ-ıla (8) ve itikādı ile okusa yā götürse seferde olsa (9) sağ ve selāmetlik birle aḡar vaṡanına [24b] (1) gele, oḡ ḡılıç ve sünü ve bıçaḡ kār ḡılmaya. Uḡrular (2) ve ḡaramīler ve cāzūlar ve ḡammāzlar kār (3) ḡılmaya. Ḥaḡ te'ālā ol ḡulı, mecmū'-ı murādına¹¹ (4) ve maḡşūdına dünyāda ve aḡiretde eşişdüre (5) ve daḡı yā Muḡammed, Ḥaḡ te'ālā celle ve 'alā (6) ol ḡişiye yētmış ḡabül olmuş ḡac şevābınca (7) şevâb vēre ve yētmış ḡāzī şevābın vēre (8) ve daḡı ol ḡula tevbe-yi naşūḡ rüzī kıla (9) ve daḡı yā Muḡammed, her ki bu du'āyı ölü kefenine [25a] (1) yazsa ḡūr 'azābından emīn ve Munker ve Nekīr (2) su'ālinden cevāba ḡādir ola. Ḥasan-ı Başrī (3) eydür: Du'ālarda bundan ulu ve ḡürmetlü du'ā (4) yoḡdur, dēdi. Her kim bu du'āyı ihlāş (5) birle okusa veyāḡūd götürse şevâb ol ḡadardur (6) kim eger denizler mürekkeb olsa cümle (7) aḡaçlar ḡalem

⁸ “Ey yardım isteyenlerin yardımcısı bana yardım et.”

⁹ “Ummadıḡı yerden”

¹⁰ “Doḡruyu en iyi Allah bilir.”

¹¹ Metinde mecmū'-u murādına yazılmıştır.

olsa ve yer ve gök kâğıd olsa (8) firiştehler yazıcı olsa denizler dükeneydi, (9) ağaçlar kalmayadı, firiştehler 'âciz kılardı, [25b] (1) bu du'ânun şevâbın yazamayalar, dedi. Her (2) kim eyitse bu du'ânun şevâbı bu kadar (3) olmak mübâlağadır dese münâfık olur. *Ne ūzu billah*¹²

[28a] (8) **Hazâ şerh-i du'â-yı şerîfî'l-mübârek** (9) rivâyetdür kim bir gün peygâMBER Hâzreti 'aleyhi's-selâm [28b] (1) mescidde otururdu. Cebrâ'il 'aleyhi's-selâm geldi, eyitdi: (2) Es-selâmu 'aleyke yâ resûlallahî, dedi. Muştâfâ: (3) 'Aleyke's-selâm yâ karındaşum Cebrâ'il, dedi. Cebrâ'il (4) eyitdi: Yâ Muḥammed, Allah te'âlâ saña selâm kıldı ve bir (5) hediye vèripidi-kim hiç peygâMBERlere vèrmedi, dedi. (6) Muḥammed-i Muştâfâ Hâzreti eyitdi: Yâ karındaşum, (7) Cebrâ'il nicesi armağandır, Cebrâ'il bu du'âyı (8) öğretti, eyitdi: Yâ Muḥammed, ḥalâyıkdan hiç (9) bir kişi bunun şevâbın bilmez *illâ Hâk sūbhānehu ve te'âlâ*¹³ [29a] (1) eger yedi¹⁴ kat yer ve yedi kat gök (2) ehli yazıcı olup yazsalar kıyâmete degin (3) yazamayalar, 'âciz kılalar, dedi. Ve daḥı her kim (4) 'ömrinde bir kez okusa yâ 'izzet birle götürse (5) kıyâmet güninde sininden kopucaḡ yüzi ayun (6) on dördü gibi ola. Ḥalâyıḡ eyide kim: 'Aceb (7) bu nebî-midür, yâ velî midür, dèyeler. Firiştehler eyideler kim: (8) Bu gelen ne nebîdür ne velîdür belki Allah kullarından (9) bir kuldur, dünyâda bu du'âyı okuduuydu ve 'izzet [29b] (1) birle götürdiydi, dèyeler daḥı uçmaḡun ḡapuların (2) açivèreler, ḡankı ḡapısından dilerse gire (3) ve daḥı her kim bu du'âyı dünyâda bir kez (4) okusa yâ kendü nesne vèrse okutsa Hâk te'âlâ (5) 'arş gölgesinde gölgelendüre. Şol gün kim (6) başdan beyni çokḡar ve daḥı ölümün geñez kıluvère (7) ve daḥı saḡ eline aḡ biti vèreler ne ḡadar yazuḡları (8) var-ise yarlıḡana ve daḥı şırâtı yıldırım gibi geñe. (9) Yâ Muḥammed her kim senün ūmmetündən bir kişi [30a] (1) bu du'âyı okusa mecmû'-ı ḡuşşalardan¹⁵ ve şiddetlerden (2) ve merg-i müfâcâdan¹⁶ emîn ola ve daḥı Allah (3) tebâreke ve te'âlâ ol kula, dört firişte dört (4) peygâMBER şevâbın vère. İmdi bu du'â şunun (5) gibi du'âdur, 'azîz dut, münâfıḡlara öğretme. (6) İllâ zinhâr mü'minlere öğret, okuyalar, 'amel (7) kılalar ve kendülerde götürèler. Allah'dan ne kim (8) dileyeler ellerine gire ve kâfire ḡarşu varsa (9) yètmiş er ḡuvvetince ḡuvvet vèreler. Daḥı düşmenler üzerine [30b] (1) zafer bula ve daḥı her kişi kim senün ūmmetündən (2) dutsaḡ olsa yâ başı aḡrısaya veyâ zindâna (3) şalşalar, bu du'âyı eşişdürseler, götürse Allah te'âlâ (4) kurtara ve daḥı ıraḡ sefere gitse, bu du'âyı (5) bile götürse, hiç

¹² "Allah'a sığınırım."

¹³ "Ancak Hakk'ın ta kendisi; her türlü kusur ve eksiklikten uzak ve yüce olan Allah."

¹⁴ Metinde yeri yazılmıştır.

¹⁵ Metinde mecmû'-u ḡuşşalardan yazılmıştır.

¹⁶ merg ve müfâcâdan yazılmıştır.

ğuşşalanmasun kim Allah te'âlâ (6) selâmetlîğ-ıla vağanına ırgüre ve dağı yâ Muhammed (7) kim-ki senün ümmetün'den işitse, şek getürse (8) muṭlağ kâfirdür, dedî. Ve dağı bu du'âyı (9) kıadrin bilmez kişiyeye vèrmeyeler zîrâ emîre'l-müminîne [31a] (1) 'Alî râzıyallahu 'anhu eydür: ol vaqt kim bu du'â indi, (2) benüm adum Tanrı arslanı oldu, bu du'â berekâtında. (3) İmdi her kim bu du'âyı bile götürse (4) 'Alî ḥazreti mertebesine bula. Süfyân-ı Sevri (5) eydür: Vây ol kişiyeye kim bu du'ânun kıadrin (6) bilmez ola, anun-çun kim ism-i 'azam budur, (7) bu du'ânun içindedür. Cebrâ'il 'aleyhi's-selâm (8) eyitdi: Yâ Muhammed, her kim senün ümmetün'den birisine (9) göz degse yâ bir gâyib kıazâdan kıorqsa bunu bile götürse [31b] (1) Allah te'âlâ kıazâlardan ve cemî-i mekrilerden (2) emîn eyleye. Yâ Muhammed, her kim ala tenlü ola, (3) bunu yaza, şuyın içse ve hem götüre, Allah te'âlâ (4) kıurtara. Yâ Muhammed, her kim bu du'âyı bir kez (5) okusa kendü yerin uçmağda görmeyince (7) cânın vèrmeye bu du'â berekâtında. Du'â (8) budur. *Vallahu alemu bi's-şavâb*.

[36b] (5) **Hazâ şerḥ-i du'âyı sürḥ-i bād** (6) Münebbih oğlı Veheb ḥaber vèrür Ka'bül-Aḥbâr'dan (7) ve ol Süleymân'dan ve Süleymân (8) Muqâtilden, Muqâtıl dağı peygâamberden şallallahü 'aleyhi ve sellem ḥaber vèrür ki bir gün [37a] (1) kıarındaşum Süleymân kıatına Cebrâ'il 'aleyhi's-selâm geldi. (2) Ol memleketin fikr eyledi ve dèrdi kim: Hîç (3) benüm memleketüm içinde, Allah te'âlâ yaratduğı nesnelere (4) bulunmaz nesne var mıdur kim dèrdi? Bu fikirde iken (5) Bârî te'âlâ bir büyük od yeligine (6) benzer kıızıl şaḥş Süleymân kıatına geldi. Süleymân (7) eydür: Ey kıadirî, iş bunun nesne yaradı (8) bād dedî, döndi. Ol şaḥşa şordı: (9) Ne kıışsin, adun nedür ki dîvde ve perîde [37b] (1) senün gibi şüret görmedüm, dedî. (2) Cevâb eyitdi ki: Ben, Allah te'âlânun 'azâblarından (3) bir 'azâbem. Adum, sürḥ-i bâddur ve Süleymân dedî kim: (4) İşün nedür ve yerün kıandadır eyitdi ki: Ey (5) Resüli ben âdem oğlanunun yedi endâmlarında bürürem (6) ve üç yüz altmış altı tamarında şol kıan yürüdüğü (7) gibi yüyürem, başa varuram, baş ağırsın getürürem. (8) Ve dağı şaçın dökerem, âḥir kel eylerem, göze varuram, (9) kıara şu indürürem, günden güne beşâretin ekserem, tâ kör [38a] (1) eylerem. Beynine varuram, beynini kıuruduram, künd eylerem, (2) fikrini giderürem. Âḥir delü eylerem. Buruna varuram, (3) sözünün dağı ağır getürürem dağı yara eylerem, (4) aklar. Şuğa degin ki öldürürem emcege varuram (5) bir nefes kııkmağa kıomazam ki tâ öldürürem, kıarına varuram, (6) talağ şışirem dağı ciger yolın dutaram, tâ cigere erişürem (7) dağı ciger kıararduram, tâ deriye yayıla dağı şîşe (8) depesine, ayağına degin, bu kez öle. Talağa varam, (9) kıarnın kül eylerem, benzin şararduram, boynın inceldürem. [38b] (1) ta'am lezzetin giderürem, kıavuğa varuram, selesül-bevl ederem. (2) Ol kıışnün cemî râḥatın giderürem dağı kıulunc (3) eylerem. Tâ erligin giderürem, kıasuğa varuram bel (4) ağırsın zâhir eylerem, ayağa varuram kıkrîse (5)

zâhir eylerem dağı barmağlara giderem meflüc eylerem. (6) Deriye girürem çiçek éderem, kızamık ve çıban (7) çıkaruram. Ağzına girürem, ağız yar eylerem ve diş (8) etin şoyaram ve dişün kendüsini delük delük (9) eylerem. Dübüre varuram, nâşür eylerem. Hiç hoş [39a] (1) olmaz, eskir тұtur. Çün Süleymân bu sözleri (2) işitdi, *neüzibillahi min azâbi'd-dünyâ ve min azâbi'l- ahireti*¹⁷ baña tākāt kıomadı, dedı. Dağı buyurdu ki (4) zinhâr şunu tıtuñ, depelen. Sürh-i bād¹⁸ eydür (5) ki: “Ëy Süleymân peygâmbler, sen beni öldüremezsın. (6) Bu kez Süleymân eyitdi: Tıtuñ, yaķun, dedı. Sürh-i bād (7) yine deminki cevâbı vèrdi. Süleymân ‘aciz (8) kıaldı. Andan Cebrâ’il geldi, dedı kim: Ëy (9) Süleymân, Haķ hükm eyledi, ol hükm-ile senün [39b] (1) işün yokdur. Çün Süleymân Emîn’den bu kelâmı (2) işitdi, sürh-i bād’dan el çekdi. Bir gün Emîre’l-mü’minîn’e, ‘Ömer resül hażretine geldi, eyitdi: (4) Yâ resülallahî, bu ne hâldür ki vâķi’ olmış bu rencden (5) kıatı zaķmet çekkerem, bir dermân bilmezem ki eyleyem. (6) Resül hażreti hiç nesne demedi, böyle olıcaķ (7) Cebrâ’il geldi, Emîre’l-mü’minîn’e. ‘Ömer’i sürh-i bād (8) dutmuşdur, dedı. Hażret-i resülallah, buña ne dermân (9) eylemek gerek, dedı. Cebrâ’il buña cevâb [40a] (1) vèrmedin ğâyib oldu. Haķ te’âlâ dağı bu ulu (2) du’âyı Cebrâ’il ile Hażret-i resül’e vèrib-idi. (3) Resül hażreti dağı mübârek du’âyı ‘Ömer el-Fârûķ’a, (4) üzerine okıdı. ‘Ömer, ol sâ’at şifâ buldı. (5) Bundan şonra ‘Ömer’i, sürh-i bād¹⁹ dutmadı. Kıatına dağı (6) gelmedi, bu du’â berekâtında. İmdi her kim (7) bu ulu du’âyı ‘izzet birle dürüst itikâd birle (8) yanlışsus acı yağ üzerine okıya, dürtüne ve kendüne du’âyı (9) götüre, cemî belâlardan ve renclerden emîn ola, [40b] (1) bu du’â berekâtında. Bu ‘azîm du’ânun şerhi çokdur, (2) bende ihtiyâr olmuşdur. *Vallahu âlemu bi’ş- şevâb*.

[44a] (7) **Hazâ şerh-i du’â-yı Muħammed** (8) kitâb içinde ğaber vèrür, (9) hażret-i ‘aleyhi’s-selâm mescid içinde ‘aleyhi’s-selâm [44b] (1) otururdu. Cebrâ’il ‘aleyhi’s-selâm bu du’â-yı (2) getürdi, eyitdi: Yâ Resülallahı, Haķ te’âlâ (3) celle ve ‘alâ iş bu du’âyı saña ve senün ümmetin-çün (4) vèripdi. Resül ‘aleyhi’s-selâm Cebrâ’il’den (5) işitdi ve şağâbelerine öğretti. Bir Cühüd, (6) Resül hażreti kıatında oturdu. Bu du’âyı (7) peygâmblerden öğrendi ve yazdı, (8) uğurladı. İki nüşha eyledi, birin kendüne ve birin evinde kıodı. Ğaber vèrürler bir gün [45a] (1) peygâmbere eyitdiler kim: Cemî gemiler ğarķ oldu, (2) ol Cühüd gemisi ğarķ olmadı. Sağ ve selâmet (3) kııķdı, kıurtuldu, dediler. Ve dağı ol şehirde (4) çok evler oda yandı. Ol Cühüd evi (5) yanmadı, dediler. Andan dirilüp Resül’e (6) geldiler, eyitdiler: Yâ Resülallahî, Müslümânlar (7) dini mensüh-mı oldu? Tâ saña risâlet (8) gelelden berü bunun ğibi nesne ğormedük. (9) Nite oldu, ayrık

¹⁷ “Dünya ve ahiret azabından Allah’a sığınırım.”

¹⁸ Metinde sürh-u bād yazılmıştır.

¹⁹ Metinde sürh-u bād yazılmıştır.

evler yandı. Cühüd [45b] (1) evi yanmadı ve dükeli gemiler ğarķ oldu. (2) Ol Cühüd gemisi ğarķ olmadı. Bu hâlden (3) bize haber vër, dediler. Hâzret-i 'izzetden (4) bir tâvus geldi, eyitdi: Yâ Resûlallahi (5) Allahu tebâreke ve te'âlâ saña selâm (6) kıılır ve eydür: Hâber vërgil ümmetüñe kim ol ben (7) saña vërdüğüm du'âyıdı, ol Cühüd senün (8) katunđayıdı, ol du'âyı uğurlayuban iki (9) nüshâ eyledi, birin sefere alup vardı. [46a] (1) ve birin evinde ķodı. Bu du'ânun berekâtında evin (2) ve hânümânın ve kendüzin şaķladum ve cümle belâdan (3) ve âfetlerden ve merg-i müfâcâdan emîn ola. (4) Her kim bu du'âyı ihlâş-ıla götürse (5) ve 'azîz dutsa Hâķ te'âlâ dünyâda ve âhîretde (6) 'azîz tuta ve dağı hâramîden ve uğrıdan ve şudan (7) ve oddan emîn ola. Oķ, kıılıķ ve sünjü ve bıçaķ kâr (8) kıılmaya. Bu du'ânun şerhi çokđdur ammâ biz muhtaşar (9) eyledük. Tâ kitâb çok olmaya. Ol du'â-yı mübârek budur.

[59a] (1) **Hazâ du'â'ü'n-necât mine'n-nâr** (2) Bi'smi'llâhi'r-raḥmani'r-raḥîm (3) rivâyetdür peygâmberden²⁰ 'aleyhi's-selâm eydür: (4) Her kim bu du'âyı götürse Allah te'âlâ eydür: Yâ Cebrâ'il (5) bu du'âyı benüm dostum ḥabîbüm Muḥammed Muştafâ'ya (6) indürdi. Her kim bu du'âyı oķuyup her niyyete (7) bin ķabül olunmuş ḥâcı şevâbın vërdüm. Ol (8) du'âyı oķuyan kişinün dīvânına yazdum, (9) şâbit kııldum, dëdi. Her gün Allah te'âlâ üç [59b] (1) yüz altmış kerre ol ķulun göñlüne nazâr (2) êder, rahmet nazarından. Bu du'âyı oķuyan ķulun (3) göñline nazâr êder, bin köşk vëür, kıızıl (4) yâķütan ve dağı ol kişi dünyâdan çıķup (5) gitmez, tâ uçmaķdan yërin görmeyince. Her kişi-kim (6) bu du'âyı evvelinden âhirine degin oķısa Allah te'âlâ (7) Cebrâ'il'e buyurur ve ol firîştehlere buyurur kim (8) benüm ḥabîbüm Muḥammed'e selâm iledün kim benüm ķullarumdan²¹ (9) fülândan fülân oğlı fülân yâ fülân kıızı²² [60a] (1) fülâna saña du'â ve esenlik oķudı. Resûl (2) işidüp şâd olur, eydür ki: Fülân oğlı (3) yâ fülân kıızı fülân baña mütâba'at êtmiş, (4) eydür ki: Yâ firîştehler, siz ŧanuķ olun, (5) ol benüm dostumdur ve dağı her kim Resûli düşünde (6) görmek dilese penşenbe gëcesi ve âzîne gëcesi (7) arı âb-dest ala, iki reke'at namâz kııla. (8) Evvel reke'atda bir Fâtiḥa ve bir (9) sûre-yi ve'z-żuḥâ²³ oķıya ve ikinci reke'atda bir Fâtiḥa²⁴ [60b] (1) *sûre-yi elem neşrah leke*²⁵ oķıya. Selâm vërdükden (2) şonra bu du'âyı üç kez yâ yëdi kez oķıya, (3) Resûl ḥâzretini düşünde göre, murâdı ḥâşıl (4) ola. Resûl beşâret eyleye²⁶ ve dağı (5)

²⁰ Metinde peygâmberden yazılmıştır.

²¹ Metinde ķularumdan kullanılmıştır.

²² Metinde kıızı kıızı yazılmıştır.

²³ Kur'an-ı Kerim, 93.

²⁴ Kur'an-ı Kerim, 1.

²⁵ Kur'an-ı Kerim, 94.

²⁶ Metinde eyleye eyleye yazılmıştır.

dünyâdan âhirete gidicek cemî-i-i peygâmbler (6) Cebrâ'il ve İsrâfîl ve Mikâ'il ve 'Azrâ'il (7) ve gök firiştehleri ve 'arş firiştehleri (8) cemî-i ol kişinün namâzına hâzır olalar (9) Cebrâ'il uçmağdan hulle tonların getüre geyüre [63a] (1) tâ sinleye. İltince sinledeki firiştelere çıkalar, ol kişiyi sinleye (2) koyınca anuñ gözine uçmağdan iki kapu açalar, uçmağ içinde (3) kendüyi göre ve dağı Münkîr ve Nekîr su'âlinden emîn ola. (4) Bu du'â berekâtında uçmağ ni'metleri aña gele. Allah te'âlâ (5) yêtmiş firişte vërbiye, her firişte elinde nûrdan tabağ ola, her tabağda dürlü dürlü ni'metler (6) yeye. Andan ol firiştehler eydeler: Ey Tanrı dostı, (7) biz saña beşâret getürdük. Allah te'âlâ ol diledüğü (8) uçmağı saña rûzî kıldı, kuşşalanmağı. Tâ kıyâmete degin (9) biz saña yoldaş olmağa geldük deyeler dağı gen kıla. [63b] (1) Ve dağı yâ Muhammed, Tanrı te'âlâ eydür: Utanuram ol kulumdan (2) aña 'azâb kılmağa, bu du'anuñ kefeninde yazılmış ola. (3) Ola haberde şöyledür kim Bağdâd şehrinde bir güzel (4) yigit var-ıdı, cemî-i halk anı severdi. Bu yigidün (5) anası var-ıdı, muhabbeti anuñ gönlünde yer etmiş-idi. (6) Bir fırsat bulmazdı-kim oğlıyla yata, zinâ eyleye *e'uzu²⁷ billâhi min zalike²⁸* bir gün bu yigit serhoş (7) anası katına geldi, anası oğlın öpdi, kuçdı. (8) Bu yigit katı serhoş idi, ne işledüğü bilmezdi. (9) Anasıla yatdı, ol gece anasına zinâ kıldı. [64a] (1) Hâmile oldı va'desi yêtirdi, 'avratdan bir kız doğdı. (2) Şol kadar utandı, ol kız bir hâciya vërdi. Bu hâci (3) eyitdi ki: Kızı niçün vëürsün, dëdiydi. Ol 'avrat, (4) eyitdi: Bu kızuñ atası şefkatsüzdür, bu kızı göricek (5) ol sebebden saña vërdüm, dëdi. Hâci aldı, bu kızı bir qaravaş (6) dağı aldı, tâ ki ol kızı emzüre. Andan kız baliğ (7) oldı. Bu hâci diledi kim bir eyi yigide vëre bu kızı. (8) Bu yigit dağı nâ-gâh Kabe'ye vardı, ol (9) hâci bu yigidi gördi kim şahib-i cemâl, hulki güzel (10) ve şâlih kişi vardı, bu kızı, bu yigide vërdi. [64b] (1) Bu kızı eve getürdi. Yâ ana baña bir kişi kızın vërdi, (2) dëdi. Anası gördi, bildi kendü zinâdan çoğan kızdur. (3) Oğlana dëmedi ki bu kızı, senüñdür baña zinâ kılduñ, benden (4) doğdı deyü. Korkdı, öldüre deyü. Bu guşşadan bu 'avrat (5) öldi. Bu yigit anasından ötüri katı yas etdi, (6) başına toprak koydı. Andan sonra konuşı bir 'avrat (7) vërdi, bu yigide. Bir gün eyitdi: Yâ yigit, hiç ananuñ (8) fesâd etdüğü bilür misin, dëdi. Bilmezem, dëdi. Eyitdi: senüñ (9) anañ saña 'aşık idi, hiç fırsat bulmazdı, ne-gâh (10) bir gün gâyet serhoş geldün anañ seni öpdi, [65a] (1) kuçdı. Sen anaña zinâ kılduñ, kendüni bilmezdüñ. Ol zinâdan (2) bu kız doğdı, senüñ zinândandır. Bu kızı giderdi. (3) Bu yigit durdı, kazma aldı. Anasını kazdı, çıkardı (4) ki oda yağa. Sinlesin açdı gördi ki nûr-ıla (5) tolmış. Allah te'âlâ gözünün nûrın ziyâde kıldı, perdesin (6) götürdi, gördi ki anası uçmağ içinde köşk üzerinde (7) hulle tonların geymiş yatur. Uçmağ ni'metleri yer. Eyitdi: (8) Yâ ana, bu mertebeye²⁹ neden yëtişdin,

²⁷ Metinde el-'ayûzu yazılmıştır.

²⁸ "Bundan Allah'a sığınırım."

²⁹ Metinde mertebe yazılmıştır.

dédi. Anası eyitdi: (9) Ben günāhkāram ammā āzīne gécresi bu du'ayı oğudum, (10) istiğfār étdüm. Bu du'ā berekātında Resüli [65b] (1) hāzretini düşünde göre, hāceti dileye, hāceti revā ola. (2) Benüm daħı hālüm böyle oldı. Her kimse kim şıdķ-ıla (3) i tikād-ıla arı āb-dest ile oğıya, 'izzet (4) eyleye. Ammā bu du'ānuñ şerħi çoğkdur ammā biz muħtaşar (5) eyledük, oğıyanlara güç olmasun dèyü. Bi-iznillah³⁰

[82b] (1) Her kim-ki bu du'ā-yı şerifi beş vaķt (2) namāzlardan şonra yüzer kez oğusa (3) mālına zekāt erişüp mertebesi ziyāde (4) olup her ne murādı varsa hāşıl ola.

Söz Varlığı

-A-

āb-dest (Far.): abdest

āb-dest al- (Far. + T.): ibadet öncesi temizlenmek

'acāyib (Ar.): garip, tuhaf

'aceb (Ar.): acaba

acı : tatlı olmaya

'āciz ķal-: çaresiz kalmak

aç : tok olmayan

aç- : 1. çözmek, çözüme kavuşturmak 2. bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek

ad : isim

ādem (Ar.): insanoğlı

āfet (Ar.): büyük felaket, bela

ağaç : bir bitki

ağır : yavaş

ağır gel- : ağır basmak, üstün gelmek

ağrı : sancı

ağ(ı)z : ağız, organ adı

āħar / āħir (Ar.): sonra, sonunda

āħiret (Ar.): öbür dünya

aķ : 1. beyaz 2. (mec.) sevap, iyi amel

aķ- : sıvı madde bir yerden çıkmak

aķarşu: nehir, ırmak vb.

'aķreb (Ar.): zehirli bir tür böcek

al- : 1. bir şeyi elle tutmak 2. sahiplenmek, kabul etmek

ala : bir tür renk

'aleyhi's-selām (Ar.): "selam onun üzerine olsun" anlamında dua

'aleyke's-selām (Ar.): "size selam olsun" anlamında dua

'Alī (öz. is.): Hz. Ali

'Alī bin Ebī Tālib (öz. is.): Hz. Ali

Allah (öz. is.): Tanrı

Allah te'ālā (öz. is. + Ar.): yüce Allah

Allahu tebareke ve te'ālā (Ar.): yüce ve noksan sıfatlardan uzak Allah

altıncı : altı sayısının sıra sıfatı

'amel ét (Ar. + T.): gereğince hareket etmek

'amel ķıl- (Ar. + T.): gereğince hareket etmek

ammā (Ar.): ama, fakat

ana : anne

andan : ondan

anı : onu

anun : onun

aņa : ona

ara : 1. İç 2. kişilerin birbirine karşı olan durumu

art : arka

arı : 1. temiz 2. ihlaslı

arķa : sırt, vücudun arka bölümü

armağan: hediye

arslan : yırtıcı bir tür hayvan

³⁰ "Allah'ın izniyle"

‘arş (Ar.): Allah’ın kudret ve saltanatının
tecelli ettiği en yüksek gök katı
artuḡ : başka, gayrı
āsān (Far.): kolay
‘āşık (Ar.): seven, meftun
‘āşık ét- (Ar. + T.): birinin kendisine
bağlanmasını sağlamak
‘āşık ol- (Ar. + T.): sevmek, tutulmak
ata : ecdat
‘avrat (Ar.): kadın, zevce
ay : dünyanın uydusu
aya : avuç içi
ayaḡ : ayak, organ adı
ayır- : uzaklaştırmak
ayruḡ : başka
az- : sapmak, ayrılmak
‘azāb (Ar.): eziyet, ceza
‘azāb kıl- (Ar. + T.): ceza vermek
‘azīm (Ar.): büyük, ulu
āzīne gēcesi (Far. + T.): cuma gecesi
āzīne gün (Far. + T.): cuma günü
‘aziz (Ar.): ulu, yüce
‘aziz ol- : ulu, yüce olmak
‘Azrā’il (öz. is.): ölüm meleḡi
‘azze ve celle (Ar.): aziz ve celil (Allah)
-B-
bāb (Ar.): kapı
baçaḡa gir- (Soḡd. + T.): oruç tutmak
bād (Far.): sürh-i bad
Baḡdād (öz. is.): bir yer adı
baḡla- : bir şeyi bir yere tutturmak
baḡlu : engellenmiş, mani olunmuş
bāliḡ ol- (Ar. + T.): ergenliğe girmek
baḡa : ben zamirinin yönelme
durumu eki almış şekli
Bārī te’ālā (Ar.) : yüce yaratan, Allah
barmaḡ : parmak, organ adı
baş : kafa, organ adı
bāzū (Far.): pazı, kolun omuz ve dirsek
arasındaki bölümü

beg : bey
bēl : bel, organ adı
belā (Ar.): musibet, dert
belki (Ar. + Far.): olası, muhtemel
ben : teklik I. kişi zamiri
beḡ(i)z : yüz, çehre
beḡ(i)ze- : birbirine uygun ve ortak
 taraflar bulunmak
berekāt (Ar.): uğurlar, kerametler
berū : -den bu yana
beşāret : göz açıklığı
beş : beş
beşāret eyle- : müjdelemek
beşāret getür- : müjde vermek
beşinci : beş sayısının sıra sıfatı
bey(i)n : beyin, organ adı
bıçaḡ : kesici bir alet
bıraḡ- : atmak
bi-iznillah (Ar.): Allah’ın izniyle
bī-ḡarār ol- (Far. + Ar. + T.): kararsız
olmak
bī-namāz (Far.) : namaz kılmayan
bī-şek (Far. + Ar.): şüphesiz
bil- : anlamak, fark etmek
bile : dahi
biḡ : bin
biḡde bir- : pek seyrek
bir : bir
biraz : bir miktar
bireḡü : bir kimse
biri : bir tanesi
biri biri : birbiri
birisi : herhangi bir kimse
birle : birlikte, beraber
biti : kitap, amel defteri
biz : çokluk I. kişi zamiri
boḡul- : havasızlıktan ölmek
borc (Soḡd.): birine ödenmesi gereken
maddi deḡer
boy(i)n : boyun, kafa ile gövde
arasındaki kısım
böyle : bu şekilde, bunun gibi
bu : 1. işaret sıfatı 2. işaret zamiri

- bul- : 1. elde etmek, kazanmak 2. ulaşmak, erişmek
- bulun- : var olmak
- buña : bu zamirinin yönelme durumu eki almış şekli
- burun : burun, koku alma organ
- buyur-: emretmek
- bühtāna uğra- (Ar. + T.): iftiraya maruz kalmak
- bürü- : sarmak
- büyük : hacim ve nitelik bakımında fazla olan
- C-
- canāvar (Far.): vahşi ve yırtıcı hayvan
- cānın vēr- (Far. + T.): ölmek
- cāzū (Far.): cadı
- Cebra'īl (öz. is.): dört büyük melekten biri
- Celle Celālehū (Ar.): şanı ve celali yüce (Allah)
- celle ve 'alā (Ar.): yüce ve büyük (Allah)
- cemī (Ar.): tümü, hepsi
- cemī'i (Ar.): tümü, hepsi
- cemī-i mekri (Ar.): hilelerin tümü
- cemī-i peygāber (Ar. + Far.): peygamberlerin tümü
- cevāb (Ar.): yanıt
- cevāb vēr- (Ar. + T.) : yanıtlamak
- ciger (Far.): ciğer, bir organ adı
- cinnī (Ar.): cin taifesine mensup
- cühūd (Ar.): Yahudi
- cümle (Ar.): tümü, tamamı
- Ç-
- çanak : küçük kap
- çıban : irinli bir tür yara
- çık- : 1. İçeriden dışarı hareket etmek 2. karaya çıkmak
- çıkār- : çıkmasına neden olmak
- çıkup gitmez : bedeni terk etmek, ölmek
- çıyan : bir tür böcek
- çiçek : genellikle kokulu olan bir tür bitki
- çok : miktarca fazla
- çoğra- : kaynamak, fokurdamak
- çun / çün (Far.): ne vakit ki
- çün : için
- D-
- dağı : dahi, ve
- dāne (Far.): tane, adet
- dē- : söylemek
- degin : kadar
- delü eyle-: çıldırtmak
- delük delük eyle-: (dişte) pek çok yara açmak
- déminki: az önceki
- deniz : tuzlu su kütlesi
- depe : bir şeyin en üst bölümü
- depele- : ezmek
- derhāl (Far. + Ar.): çabucak
- deri : cilt, ten
- dermān (Far.) : çare
- dermān eyle- (Far. + T.): çare olmak
- devlet (Ar.): mutluluk
- dile- : istemek
- din (Ar.): inanç
- diril- : toplanmak
- diş : ağızda yiyecekleri parçalamaya yarayan organ
- dīv (Far.): dev, yaratık
- dīvān (Far.):meclis
- dīvāne gibi ol- (Far. + T.): deli olmak, kendinden geçmek
- dīvāne kıl- (Far. + T.): deli etmek, kendinden geçirmek
- dīzār (Far.): güzel yüz, çehre
- dost (Far.): sevilen, gönüldeş
- dök- : (insan için) saçlarını kaybetmek
- dön- : bedenini bir yöne doğru çevirmek
- dördüncü: dört sayısının sıra sayı sıfatı
- dört : dört
- du'ā (Ar.): yakarış
- du'ā'u'n-necāt (Ar.): kurtuluş duası

dur- : bir yerde sabit beklemek
 dut- : 1. saymak, kabul etmek 2. ruhen musallat olmak 3. yanında taşımak, bulundurmak 4. yönelmek, bir yere doğru hareket etmek 5. etkilemek, tesir etmek
 dutsak ol-: esir olmak
 dübür : kış, anüs
 dükeli : hepsi
 düken- :tükenmek, bitmek
 dünyā (Ar.): yeryüzü
 dürlü : türlü, çeşitli
 dürtün- : (yağ) sürmek, sürtmek
 dürüst (Far.): düzgün, doğru
 dürüst ol- : yanlışsız, kurallara uygun
 düş : rüya
 düşmān / düşmen (Far.): hasım
 -E-
 êt- : yapmak, meydana getirmek
 eger (Far.): şayet
 ehl (Ar.): usta, deneyimli
 el : organ adı
 el çek- : vazgeçmek, bırakmak
 elbette (Ar.): kuşkusuz, şüphesiz
 elem (Ar.): acı, gam
 ellerine gir- : ulaşmak, elde etmek
 emān (Ar.): eminlik
 emceg : meme
 emīn (Ar.): tehlikesiz, güvenli
 emīn eyle-: güvenliğini sağlamak
 emīn ol- : güvenden olmak
 Emīre'l mü'minīn (Ar.): müminlerin emiri, (Hz. Ömer)
 emzür- : emmesini sağlamak
 endām (Far.): vücut
 ekse- : eksiltmek, azaltmak
 er : kişi, adam
 êr- : ulaşmak, kavuşmak
 êriş- : ulaşmak, kavuşmak
 êrişdür : 1. isteğine kavuşturmak 2. haberdar etmek
 erlik : erkeklik

es-selāmu 'aleyke: "Allah'ın selamı sana olsun" anlamında söz
 esenlik : esen olma durumu
 eski- : yara olmak
 et : vücuttaki kas ve yağ tabakası
 êt- : yapmak
 ev : barınak, hane
 evvel : başlangıç
 êy : ey, sesleniş ifadesi
 eyi : iyi
 ey(i)t- : söylemek
 eyle- : yapmak
 ez- : üstüne basınç uygulayarak yassılaştırmak
 -F-
 fāriğ ol- (Ar. + T.): ayrılmak
 Fātiha (Ar.): sure adı
 fāzıl (Ar.): erdemli, faziletli
 fazīlet (Ar.): değer, üstünlük
 fermān (Far.): buyruk, emir
 fesād êt- (Ar. + T.): kötülük yapmak
 fi'l-hāl (Ar.): o anda, hemen
 fikir (Ar.): düşünce
 fikr eyle- (Ar. + T.): düşünmek
 fikrini gider- (Ar. + T.): aklını başından almak, aptallaştırmak
 firīşte / firīşteh (Far.): melek
 fırsat (Ar.): fırsat, imkân
 fırsat bul-: imkân sağlamak
 fülān (Ar.): falan
 fūfūl (Ar.): karabiber
 -G-
 gālib ol- (Ar. + T.): muzaffer olmak, kazanmak
 gāmmāz (Ar.): söz taşıyan, laf yetiştiren
 gārğ ol- (Ar. + T.): batmak
 gāyet (Ar.): çok, pek çok
 gāyib (Ar.): bilinmeyen
 gāyib ol- (Ar. + T.): kaybolmak
 gāzī (Ar.): gittiği savaştan sağ dönen kimse
 gēce : tün, şeb

- geç- : 1. bir yerden öbür yere geçmek, ulaşmak 2. zamanı aşmak, geride bırakmak
- gel- : 1. yaşamak, var olmak 2. bir yere varmak, ulaşmak
- gemi : deniz taşıtı
- ğen̄ kııl- : genişletmek, ferahlatmak
- geñez kııl-: kolaylaştırmak
- geñezlik: kolaylık
- gerek : lazım
- getür- : 1. Allah katından indirmek 2. gelmesini sağlamak 3. ortaya çıkmasına sebep olmak
- gey- : giymek, bir şeyi vücuduna geçirmek
- geyür- : giydirmek, giymesini sağlamak
- gibi : benzerlik bildiren son çekim edat
- gider- : 1. yok etmek, ortadan kaldırmak 2. göndermek, yollamak
- gir- : dışarıdan içeri girmek, duhul etmek
- git- : 1. bir yöne doğru hareket etmek, yönelmek 2. göndermek, yollamak 3. varmak, ulaşmak
- gök : gökyüzü
- gölge : koruma, himaye
- gölgelendür-: koruma altına almak
- gönder -: yollamak, yanına almak
- göñ(ü)l : yürekte var olduğu kabul edilen duygu kaynağı
- gör- : 1. göz aracılığı ve ışık yardımıyla nesnelere algılamak 2. sezmek, hissetmek 3. fark etmek, anlamak, bilmek
- götür- : beraberinde taşımak
- göz : organ adı
- göz deg-: nazar değmek
- gözük- : görünmek
- gür (Far.): kabir, mezar
- güsl éd- (Ar. + T.): gusul abdesti almak
- guşşa (Ar.): keser, sıkıntı
- guşşalan- (Ar. + T.): kederlenmek
- güç ol- : zor olmak, zorlanmak
- gül (Far.): bir tür çiçek
- gün : 1. 24 saatlik zaman dilimi 2. zaman
- günâhkâr (Far.): günah işlemiş kimse
- günde : her gün
- günden güne: gün geçtikçe, gittikçe
- güzel : 1. güzel adam 2. iyi, hoş
- H-**
- haber (Ar.): bir olay ya da olgu hakkında bilgi
- haber vèr- (Ar. + T.): haber ulaştırmak, bildirmek
- habīb (Ar.): sevgili, dost
- hac (Ar.): bir tür ibadet
- hâcet (Ar.): muhtaç duyulan şey, ihtiyaç
- hâcet dile- (Ar. + T.): istekte bulunmak
- hâcı : hac ibadetini yerine getirmiş olan
- hafız (Ar.): koruma, saklama
- hafta (Far.): yedi günlük zaman dilim
- Hağ (Ar.): 1. Allah 2. doğru, gerçek
- Hağ te'âlâ (Ar.) : yüce Allah
- hağkî çun (Ar. + T.): “üzerine, and olsun ki” anlamında söz
- hâl (Ar.): durum
- halâyık (Ar.): yaratılmışlar
- halk (Ar.): insan topluluğu
- hâmile ol-: gebe olmak
- hânümân (Far.): ev, yuva
- harâmî (Ar.): haydut
- harîr (Ar.): ipek
- Hasan-ı Başrî (öz. is.): kişi adı
- hâşıl ol- (Ar. + T.): ortaya çıkmak, belirlemek
- hâşiyet (Ar.): nitelik, özellik
- hâşiyet-i evvel (Ar.): ilk nitelik
- hâşiyet-i şâlis (Ar.): üçüncü nitelik, özellik
- hâşiyet-i şânî (Ar.): ikinci nitelik, özellik

hāṣṣa (Ar.): keyfiyet, özellik
 hazā (Ar.): bu
 hāzır ol- (Ar. + T.): hazır durumda
 bulunmak
 hazīne (Ar.): maddi ve manevi büyük
 servet
 hāzret (Ar.): saygı sözü
 hāzret-i ‘aleyhi’s-selām (Ar.): Hz.
 Muhammet
 hāzret-i resūl (Ar.): Hz. Muhammet
 hāzret-i resūlallah (Ar.): Hz. Muhammet
 hāzret-i ‘izzet (Ar.): Allah
 hediye (Ar.): hediye, armağan
 helāk ol- (Ar. + T.): mahvolmak, yok
 olmak
 hem (Far.): bağlama edatı
 hem...hem (Far.): bağlama edatı
 hemīše (Far.): daima
 her (Far.): teker teker, hepsi
 her bir (Far. + T.): sayılabilen şeylerin
 teker teker hepsi
 hergiz (Far.): asla
 heybetlü ol- (Ar. + T.): ulu, azametli
 olmak
 hiç (Far.): asla
 hisāb (Ar.): ahiret sorgusu
 hoş ol- (Far. + T.): iyi, güzel olmak
 hūlq (Ar.): huy, yaratılış
 hulle (Ar.): cennet elbisesi
 hūkm (Ar.): karar
 hūkm eyle (Ar. + T.): karar vermek
 hūrmetlü (Ar. + T.): saygılı
 hūrmetlü ol- (Ar. + T.): saygıdeğer
 olmak
 -I-
 ilan : yılan
 iraq : uzak
 ‘ışk (Ar.): aşk
 -İ-
 i- : yardımcı fiil
 İbrāhim (öz. is.): kişi adı
 iç : dâhil, dış karşıtı

iç- : yudumlamak
 içinde : süresince, zarfında
 için : için, son çekim edatı
 ihlāş (Ar.): riyasız sevgi ve bağlılık
 ihtiyār ol- : seçilmek, tercih edilmek
 iki : iki
 ikinci : iki sayısının sıra sıfatı
 İlahi (Ar.) : ey Allah’ım
 ile : 1. son çekim edatı 2. bağlama
 edatı
 ilerü : önce, evvel
 ilet- : göndermek, yollamak
 illā (Ar.) : muhakkak
 ilt- : götürmek, yerleştirmek
 imān (Ar.) : inanma, inanç
 imdi : bu sebeple
 in- : nüzul olmak, Allah tarafından
 gönderilmek
 incelt- : ince duruma getirmek
 indür- : 1. kaplamak, örtmek 2. (Allah
 tarafından) gönderilmek
 insān (Ar.): kişi, birey
 insī (Ar.): insanla ilgili
 irgür- : ulaştırmak
 Īsā (öz. is.): kişi adı
 ise : olursa
 ism-i ‘azam (Ar.): Allah’ın en yüce ismi
 İsrāfīl (öz. is.): kişi adı
 istiğfār èt- (Ar. + T.): tövbe etmek
 iş : konu, mesele
 işit- : duymak
 işle- : yapmak
 i’tikād (Ar.): kalben inanma
 i’timād kııl- (Ar. + T.): güvenmek,
 inanmak
 ‘izzet (Ar.): hürmet, saygı
 ‘izzet eyle- (Ar. + T.): saygı göstermek
 ‘izzetlü ol- (Ar. + T.): saygıdeğer olmak
 -K-
 Ka’be (Ar.): kutsal yer
 kabūl ol- (Ar. + T.): geçerli saymak

qabul olun- (Ar. + T.): geçerli sayılmak
Ka'bül'l-Ahbâr (öz. is.): kişi adı

kaç : ne kadar

qadar : ölçü, miktar bildiren sözcük

qâdir ol- (Ar. + T.): gücü yetmek

qâdiri (Ar.): ey kudret sahibi

qadrini bil- (Ar. + T.): değerini bilmek

kâfir (Ar.): Allah'ı inkâr eden

kâfir ol- (Ar. + T.): Allah'ı inkâr etmek

kâğıd (Far.): üzerine yazı yazılan yaprak

qal- : 1. yapmamak, yerine
getirmemek 2. bulunmak, var
olmak

qalem (Ar.): yazı yazmaya yarayan araç

qamu : hepsi

qan : damarlarda bulunan sıvı

qança : ne kadar

qanda : nerede

qanı : hani

qanķı : hangi

qapu : kapı

kâr kııl- (Far. + T.): fayda etmek

qara şu : (göze inen) acı, zehirli su, illet

qarart- : hastalandırmak

qaravaş : cariyeye, halayık

qar(ı)n : batın

qarındaş : kardeş

qarşıyâ (Ar.): el emeğiyle kazanç

qarşu : -e doğru

qasug : kasık

qat : 1. tabaka, katman 2. huzur,
makam

qatı : çok

qav(i)m (Ar.): kavim, topluluk

qavuķ : mesane

qayđu : kaygı, tasa

qâyimlik (Ar. + T.): sağlamlık

qaz- : çukur açmak

qazâ (Ar.): bela, musibet

qazma : bir yeri kazmak için kullanılan
araç

kefarete ol- (Ar. + T.): yerine sayılmak

kefen (Ar.): ölünün sarıldığı bez

kel eyle- (Far. + T.): saçını dökmek

kelâm (Ar.): söz

kenâr (Far.): bir yerin kıyısı

kendü : kendi, dönüşlülük zamiri

kendüzi / kendüzü: kendisi

kerem (Ar.): lütuf, ihsan

kerre (Ar.): defa, kez

kez (Ar.): defa, sefer

ķible (Ar.): Kâbe'nin bulunduğu yön

ķılıç : kılıç, savaş aleti

ķırķ : kırk

ķırķ bir : kırk bir

ķıyâmet (Ar.): mahşer

ķıyâmet günü (Ar. + T.): mahşer günü

ķız : dişi çocuk

ķızamıķ : ateşli bir hastalık

ķızıl : bir renk adı

ki (Far.): bağlama edatı

kim (I) : ki bağlama edatının eskiden
kullanılan biçimi

kim (II) : soru zamiri

kimse : herhangi bir kişi

kimsene : kimse

ķiři : şahıs, zat

ķitâb (Ar.): herhangi bir konuda yazılmış
eser

ķo(y)- : koymak, bırakmak

ķonřı : komşu

ķop- : çıkmak

ķorķ- : korku duymak, endişelenmek

ķorķu : kaygı, endişe

ķör eyle-: görmez duruma getirmek

ķöřk (Far.): saray, kasır

ķuç- : kucaklamak

ķul : Allah'a göre insan

ķulunc eyle-: şiddetli ağrı vermek

ķurt : bir tür yırtıcı hayvan

ķurtar- : güç bir durumdan
kurtulmasını sağlamak

ķurtıl- / ķurtul: kötü, güç bir durumu
atlatmak

ķurut- : (bir organın) işlevini bozmak,
zarar vermek

ķuşşalan- (Ar. + T.): gussalanmak,
tasalanmak, kederlenmek

ķuvvet (Ar.): beden gücü

ķül eyle-: (bir organın) işlevini bozmak,
zarar vermek

ķünd eyle- (Far. + T.): aptallaştırmak

ķürs (Ar.): arşın altında bulunan
sekizinci felek

-L-

levh (Ar.): Allah tarafından takdir edilen
şeylerin yazıldığı levha

lezzet (Ar.): ağız yoluyla alınan tat

-M-

maķşüd (Ar.): kastedilen, istenilen

māl (Ar.): mülk, varlık

mecmū (Ar.): bütün, hep

mecmū'-ı murād (Ar.): isteklerinin
tamam

meflūc eyle- (Ar. + T.): felç etmek

memleket (Ar.): yaşanılan yer

mensūh (Ar.): hükümsüz bırakılmış

merg (Far.): ölüm, vefat

merg-i mufācā (Far. + Ar.): ansızın gelen
ölüm

mertebe (Ar.): kademe, derece

mescid (Ar.): ibadet yeri

Mevlā (Ar.): Hz. Allah

Mevlāyi (Ar.): ey Mevlā'm

mezķūr (Ar.): sözü edilen

mihnet (Ar.): sıkıntı, zorluk

mih'rāb (Ar.): camide imamın namaz
kıldırıldığı girildiği yer

Mikā'il (öz. is.): melek adı

mine'n-nār (Ar.): ateşten (cehennem
ateşi)

muħabbet (Ar.): sevgi

Muħammed (öz. is.): Hz. Muhammet

muħtaşar eyle- (Ar. + T.): kısaltmak,
özetlemek

Muķātil (öz. is.): kişi adı

murād (Ar.): arzu, istek

Muştafā (öz. is.): Hz. Muhammet

muştuļuķ (Far. + T.): müjde

muţlaķ (Ar.): kesin, kati

mū'min (Ar.): iman eden, inanan

mübālaĝa (Ar.): abartma

mübāreķ (Ar.): mukaddes, kutsal

mufācā (Ar.): ansızın, ani

münāfiķ (Ar.): iki yüzlü, bozguncu

münāfiķ ol- (Ar. + T.): iki yüzlü olmak

Münebbih oĝlı Vehēb (öz. is.): kişi adı

Münker / Münkīr (öz. is.): melek adı

mürekkēb (Ar.) : yazı yazmaya yarayan
sıvı

Müslümān (Ar.) : İslam dinine inana

müştāhik ol- (Ar. + T.): layık, hak etmiş
olmak

müşķ (Far.): güzel kokulu yağ

mütāba'at ēt- (Ar. + T.): birinin izinden
gitmek, birine uymak

-N-

nāĝāh (Far.): ansızın

namāz (Far.): İslam'da bir tür farz ibadet

namāz kııl- (Far. + T.): ibadet etmek

nāme (Far.): kitap, amel defteri

nāşūr eyle- (Ar. + T.): nasır oluşturmak

nażar (Ar.): bakış, muamele

nażar ēt- (Ar. + T.): bakmak

ne : 1. hangi 2. hangi şey 3. nasıl

ne ķadar (T. + Ar.): ne ölçüde

ne ķişi : kim

ne-gāh (T. + Far.): ne vakit

ne...ne : karşılaştırma edatı

nebi (Ar.): peygamber

neden : niçin, ne sebepten

nefes (Ar.): soluk

Nekīr (öz. is.): bir melek

nesne (Ar.): şey

niķrīs (Ar.): bir tür hastalık

nice : pek çok

niçün : niçin, neden

ni'met (Ar.): ihsan, baĝış

- nite : nasıl
 niyâz (Far.): yalvarma, yakarma
 niyyet (Ar.): amaç, maksat
 niyyet èt- (Ar. + T.): niyetlenmek, amaçlamak
 nûr (Ar.): ziya, ışık
 nüshâ (Ar.): suret, örnek
-O-
 od : ateş
 oğlan : erkek çocuk
 oğ(u)l : oğul, evlat
 oğ : ok, savaş aleti
 oğı- / oğu: bir yazıyı seslendirmek veya çözümlmek
 oğut- : okuma işini yaptırmak
 ol : 1. işaret sıfatı 2. işaret ya da kişi zamiri
 ol- : 1. bir durumda bulunmak 2. beraber olmak, birlikte bulunmak 3. mevcut bulunmak 4. gerçekleşmek 5. bir görev, makam, nitelik kazanmak
 on altı : on altı
 on altıncı: on altı sayısının sıra sıfatı
 on beş : on beş
 on beşinci: on beş sayısının sıra sıfatı
 on birinci: on bir sayısının sıra sıfatı
 ayun on dördü gibi: çok güzel (yüz)
 on dördüncü: on dört sayısının sıra sıfatı
 on iki : on iki
 on ikinci: on iki sayısının sıra sıfatı
 on üçüncü: on üç sayısının sıra sıfatı
 onuncu : on sayısının sıra sıfatı
 oñ- : düzelmek, doğruyu bulmak
 ‘Osmân bin er-Reşîd (öz. is.): kişi adı
 otur- : bir yere kaba etleri üzerine oturmak
-Ö-
 öde- : borç hesabını kapatmak
 öğret- : belletmek
 öl- : vefat etmek
 öldür- : ölmesine neden olmak
 ölü : ölmüş olan
 ölüm : mevt, irtihal
 ‘Ömer (öz. is.): Hz. Ömer
 ‘Ömer el-Fârûk (öz. is.): Hz. Ömer
 ‘ömri uzun ol- (Ar. + T.): uzun yaşamak
 ‘öm(ü)r (Ar.): ömür, yaşam
 öñ : ön, arka karşıtı
 öp- : öpmek
 öğren- : öğrenmek, bilgi edinmek
 ötüri : ötürü, -den dolayı
-P-
 pâdişâh (Far.): hükümdar
 penşembe gecesı (Far. + T.): perşembe gecesı
 perde (Far.): engel
 perî / perri (Far.): doğaüstü bir tür yaratık
 peygâmbet (Far.): Allah’ın elçisi, resul
-R-
 râhât (Ar.): huzur
 rahmet (Ar.): merhamet
 rahmetullahi ‘aleyh (Ar.): “Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun” anlamında söz
 razıyallahu ‘anhu (Ar.): “Allah ondan razı olsun” anlamında söz
 reke’at / rike’at (Ar.): rekat, namazda bir bölüm adı
 renc (Far.): ağrı, sızı
 resûl (Ar.): peygamber, elçi
 resûlallahı (Ar.): ey resulüm
 revâ ol- (Far. + T.): layık, uygun olmak
 risâlet (Ar.): peygamberlik
 rivâyet (Ar.): anlatma, nakil
 rûzî kııl- (Far. + T.): nasip etmek
-S-
 sâ’at (Ar.): zaman, vakit
 şâbit kııl- (Ar. + T.): kalıcı, devamlı olmak
 şaç : insan başında biten kıllar
 sağ (I) : sağlam, esen
 sağ (II) : yön adı, sol karşıtı

- şâğ ol- : iyileşmek
 şâhâbe (Ar.): ashap
 şâhib-i cemâl (Ar.): güzellik sahibi
 sa'id (Ar.): üstün ahlaklı, kutlu
 şakla- : korumak
 şal- : hapsetmek
 şalavât getür- (Ar. + T.): Hz. Muhammet'e saygı bildirmek için dua okumak
 şâlih (Ar.) : iyi amel sahibi kişi
 şallallahü 'aleyhi ve sellem (Ar.): "Allah'ın selamı onun üzerine olsun" anlamında söz
 saña : sen zamirinin yönelme durumu ekiyle çekimlenmiş şekli
 şart- : sararmasına sebep olma
 sayru : hasta
 şazıkâr ol- (Far. + T.): uygun, yerinde olmak
 sebep (Ar.): neden
 sefer (Ar.): yolculuk
 sekizinci: sekiz sayısının sıra sıfatı
 selâm (Ar.): esenleme, merhaba
 selâm kıl- (Ar. + T.): selam vermek, selamlamak
 selâm vër- (Ar. + T.): selamlamak
 selâmet (Ar.): sağlıklı olma, esenlik
 selâmetlik: esen, sağlıklı olma durumu
 selesü'l-bevl êt- (Ar. + T.): idrar kaçırmak
 sen : teklik II. kişi zamiri
 serhoş (Far.): sarhoş, alkol almış
 sev- : sevgi duymak
 şevâb (Ar.): dinî ödül, mükâfat
 şevâb ol-: hayırlı bir davranışta bulunmak
 sevgü : sevgi, muhabbet
 seyyidî (Ar.): ey efendim
 şıdık (Ar.): içten, samimi
 sırât (Ar.): sırat köprüsü
 sil- : sıvamak, sürmek
 sin : mezar, kabir
 sinle : mezarlık
 siz : çokluk II. kişi zamiri
 şok- : ısırmak, zehrini akitmek
 şol : sol, sağ karşıtı
 şonra : müteakiban
 şor- : sual etmek
 şoy- : çekilmek
 söz : laf, kelam
 şu : kokusuz ve tadı olmayan sıvı madde, ab
 su'âl (Ar.): soru
 sûre-yi elem neşrah leke (Ar.): İnşirah suresi
 sûre-yi ve'z-zuhâ (Ar.): Duha suresi
 şûret (Ar.): yüz, çehre
 sürh-i bād (Ar.+ Far.): kızıl rüzgâr, bir musibet
 sübhânehu ve te'âlâ (Ar.): "şanı yüce olan Allah'ı her türlü noksanlıktan tenzih ederim" anlamında söz
 Süfyân-ı Sevrî (öz. is.): kişi adı
 Süleymân (öz. is.): kişi adı
 Sünü : süngü, savaş aleti
 -Ş-
 şād ol- (Far. + T.): sevinçli olmak
 şahş (Ar.): kişi
 şart (Ar.): koşul
 şefâat (Ar.): birinin suçunun bağışlanması ya da bir isteğin yerine getirilmesi için aracılık
 şefâat kıl- (Ar. + T.): şefâat (Ar.): birinin suçunun bağışlanması ya da bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olmak
 şefkatsüz (Ar. + T.): şefkati olmayan
 şeh(i)r (Far.): şehir, kent, yerleşim yeri
 şek dut- (Far. + T.): şüpheye düşmek
 şek getür- (Far. + T.): şüpheye düşmek
 şerh (Ar.): yorum, açıklama
 şerh-i du'â-yı sürh-i bād (Ar. + Far.): sürh-i bad duasının açıklaması

şerh-i du'â-yı şerîfî'l-mübârek (Ar.):
kutsal, mübarek duanın
açıklaması
şerh-i du'â-yı a'zam (Ar.): büyük duanın
açıklaması
şerh-i du'â-yı bozrog (Ar. + Far.):büyük
duanın açıklaması
şerh-i du'â-yı karşıyâ (Ar.): karsiya
duasının açıklaması
şerh-i du'â-yı Muhammed (Ar.): Hz.
Muhammet duasının açıklaması
şer (Ar.): kötülük, fenalık
şiddet (Ar.): sıkıntı, zorluk
şifâ bul- (Ar. + T.): iyileşmek, onmak
şirîn (Far.): hoş, güzel
şîş- : (beden için) şişlik meydana
gelmek
şişir- : şişmesine neden olmak
şol : şu
şöyle : şu şekilde
şu : işaret zamiri
-T-
tâ (Far.) : bir iş ve eylemin başlangıç ve
bitiş yerlerindeki en uç noktayı ya
da bunlar arasındaki uzaklığı
belirten söz
ta'âm (Ar.): yiyecek
tâ'at kııl- (Ar. + T.): ibadet etmek
tabağ (Ar.): yemek yenen kap
tahâret (Ar.): arınma, temizlenme
tâkat (Ar.): güç, kuvvet, dermen
talâğ : dalak, organ adı
tâli' (Ar.): baht, talih
tamâm êt- (Ar. + T.): tamamlamak,
bitirmek
tamar : kan ve lenf dolaşımını sağlayan
kanal
tanuğ ol-: şahit olmak
Tanrı : Allah
Tanrı te 'âlâ (T. + Ar.): yüce Allah
tâvus (Ar.): bir tür kuş

tažarru' eyle- (Ar. + T.): yalvarmak
tebâreke (Ar.): ulu, yüce
tenlü : bir nitelikte teni olan
terâzu (Far.): terazi, sevap
tevbe (Ar.): tövbe, af dileme
toğ- : doğmak, dünyaya gelmek
toğuzuncı: dokuz sayısının sıra sıfatı
tol- : kaplamak, sarmak
ton : giysi
toprak: dört elementten biri
tur- : süreklilik bildiren yardımcı fiil
tut- : 1. yakalamak 2. saymak, kabul
etmek
-U-
uçmağ: cennet
uğrı / uğru: hırsız
uğurla- : çalmak
ulu : yüce
uş : işte
utan- : hicap etmek
uzunlîğ : uzun olma, çok yaşama
durumu
-Ü-
üç : üç
üç yüz altmış: üç yüz altmış
üç yüz altmış altı: üç yüz altmış altı
üçüncü : üç sayısının sıra sıfatı
üfür- : üfleme
ümmet (Ar.): aynı peygambere iman
edenler
ün : ses
ür- : üfleme
üzeri : 1. üst, bir cismin ön yüzü 2.
vücut, beden
üzerine : üstüne
-V-
va'desi yêt- (Ar. + T.): eceli gelmek
vâkı' ol- : gerçekleşmek
vaqt (Ar.): vakit, zaman
var : mevcut
var- : 1. gitmek, hareket etmek 2.
ulaşmak

vaṭan (Ar.): yurt, yaşanılan yer
vāy : ünlem edatı
velī (Ar.): Allah dostu
vēr- : 1. dayamak, yaslamak 2.
bahşetmek, bağışlamak 3.
göndermek 4. sağlamak 5.
söylemek, haberdar etmek 6.
sahip olmasını sağlamak 7.
evlendirmek
vērbi- : göndermek
vērīl- : bahşedilmek
veyā (Ar.): veya, karşılaştırma edatı
veyāhūd / veyāhuz (Ar. + Far.): yahut,
karşılaştırma edatı
-Y-
yā (Ar.) : ya, ünlem edatı
yā (Far.): ya da, karşılaştırma edatı
yaban (Far.): başka yer
yağ : bitkisel yada hayvansal sıvı
madde
yaḥūd (Far.): ya da, karşılaştırma edatı
yağ- : yanmasını sağlamak
yākūt (Ar.): bir türlü değerli taş
yan : taraf, yön
yan- : ateş almak, tutuşmak
yanlıhsuz: hatasız, eksiksiz
yar eyle-: (ağızdan) salya akıtmak
yār ol- : dost, yakın olmak
yara- : fayda sağlamak
yara eyle-: yara açmak
yarat- : var etmek
yarlığa- : bağışlamak
yarlığan-: bağışlanmak
yas ét- : yas tutmak, ağıt yakmak
yat- : 1. uyumak 2. uzanmak
yayıl- : sarmak, bulaşmak
yayka-: temizlemek, yıkamak
yaz- : yazıya dökmek
yazdur- : yazma işini yaptırmak
yazıcı : yazan kişi
yazıl- : yazma işini yapılmak
yazuḡ-: günah

yè- : yemek, bir yiyeceği çiğneyerek
yutmak
yèdi : yedi
yedinci : yedi sayısının sıra sıfatı
yèlig : yelek
yèr : yer, mekân
yèr ét- : iyice yerleşmek
yètiş- : ulaşmak, erişmek
yetmiş: yetmiş
yıldırım / yıldırım: bir doğa olayı
yırtıcı : yırtan, parçalayan
yigit : cesur, yürekli kişi
yigirmi bir: yirmi bir
yine : tekrar
yoğ : mevcut olmayan, bulunmayan
yol : 1. ilke, sistem 2. gidilen yer,
tarik
yoldaş ol-: dost olmak
yön : taraf, istikamet
yu- : yıkamak
yürü- : akmak
yüz (I) : yüz
yüz (II) : çehre
yüzer : yüz defa
-Z-
za'afrān (Ar.) : safran
zafer (Ar.) : galibiyet
zafer kıll- : galip olmak
zāhir eyle- (Ar. + T.): ortaya çıkarmak
zaḥm (Far.) : yara
zaḥmet çek- (Ar. + T.): eziyete, sıkıntıya
uğramak
zebūn ol- (Far. + T.): aciz kalmak
zekāt (Ar.) : farz ibadetlerden biri
zıkr eyle- (Ar. + T.): söylemek
zinā (Ar.) : evlilik dışı ilişki
zinā eyle- (Ar. + T.): evlilik dışı ilişki
yaşamak
zinā kıll-(Ar. + T.): evlilik dışı ilişki
yaşamak
zindān(Far.) :hapisane
zinhār (Far.) : asla

zīrā (Far.)	: çünkü, şundan dolayı	ziyāde kıl- (Ar. + T.):	artırmak,
ziyāde (Ar.)	: çok		çoğaltmak

Sonuç

1. Halka yönelik bir kitap olması nedeniyle eserde sade, açık ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Bunun neticesi olarak da eserin söz varlığında Türkçe kelimeler çoğunluktadır.
2. Metinde 790 madde başı kelime/kelime grubu tespit edilmiştir. Bunların 436'sı Türkçe, 207'si Arapça, 67'si Arapça + Türkçe, 59'u Farsça, 21'i Farsça + Türkçe 1'i Soğdca kelime/kelime grubudur. Metindeki söz varlığının yaklaşık % 56'sı Türkçe kelimelerden oluşmuştur.
3. Eserde bazı kelimelerin ikili kullanımı dikkati çekmektedir: firişte/firişteh, kuşşa/ğuşşa, oku-/okı-, reke'at/ rike'at, yıldırım/yıldırım. İkili kullanımlar belirtme durumu ekinin kullanımında da görülür: Bunun şevābını Tanrı'dan artuk kimsene bilmez; Īsā peygamberler şevābın vere.
4. Metinde +lik, +lık ekinin ünlü uyumunu bozacak şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir: dünyālik, selāmethğ.
5. Eserde iki yerde geçen ve sözlüklerde aslı *bozrog* olan kelimenin göçüşme yoluyla *bozrog* biçiminde kullanıldığı görülmüştür.
6. Öğretici nitelikteki eserde durağanlığı kırmak, dikkati toplamak amacıyla karşılıklı konuşmalara da yer verilerek diyalog üslubu tercih edilmiştir.
7. Metinde *selesü'l-bevl*, *nıkrīs*, *kızamık* ve *çıban*, *sürh-i bad* gibi pek çok hastalık adı geçmektedir. Bu anlamda eser, pek çok hastalık adını barındırması nedeniyle tıp çalışmaları için de kaynaklık edecek niteliktedir.
8. Eserde tılsımın inandırıcılığını artırmak amacıyla meleklerden, din büyüklerinden kıssalar anlatılmış, bu duaların onlar tarafından nakledildiği söylenmiştir. Ör: Münebbih oğlu Vehab haber vērür Ka'bü'l-Aḥbār'dan ve ol Süleymān'dan ve Süleymān Muḳātilden, Muḳātıl daḥı peygamberden şallallahü 'aleyhi ve sellem haber vērür ki vb. tılsımın gücü konusunda şüpheye düşülmemesi, bunların inkâr edilmemesi için her duanın/tılsımın sonunda bunları inkâr edenlerin dinden çıkacağı belirtilmiştir. Ör: Her kim şek dutarsa muṭlaḳ kâfir olur. Aynı zamanda duaları okumayı özendirmek amacıyla bu duayı okuyan ya da yanında taşıyanın cennete gideceği yönünde bilgiler verilmiştir.
9. Tılsımın nasıl ve ne şekilde yapılacağıyla ilgili çeşitli açıklamalar verilmiştir: 1. *Kişiye za afrān birle bir arı çanaḳ içinde yazup şu ile yaykayup içse...* 2. *Arslan derisine yā kırt derisine yaza daḥı kendü bāzūsına bağlaya...* 3. *Bu duāyı gül şuyı birle ezse ol şu-yıla*

yüzün yusa... 4. za'frân üzerine okusa ürse oda birağsa 5. Bu du'âyı harîr üzerine yaza, müşk ve za'frân birle götüre 6. Bir kişi dilese kim bâbında yazdurur-ısa 7. Gerek kim kırk gün yedi şerîf mescide vara, her mescidde bir baçağa gire yigirmi bir kez bu du'âyı okıya dahı du'âyı eline ala 8. Âzîne gün kırk bir dâne ak fülful üzerine okıya, oda birağa.

Etik Kurul İzni	<i>Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale edebiyat sahasına aittir.</i>
Çatışma Beyanı	<i>Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması olmadığını ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.</i>
Destek ve Teşekkür	<i>Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.</i>

Kaynaklar

- Cilacı, O. (1994). Tılsım. *Şâmil İslâm Ansiklopedisi C. 6*, s. 218. Şamil Yayınevi.
- Çağbayır, Y. (2007). *Orhun yazıtlarından günümüze Türkiye Türkçesinin söz varlığı Ötüken Türkçe sözlük (1-5. cilt)*. Ötüken Neşriyat.
- Çelebi, İ. (2012). Tılsım. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi C. 41*, s. 91 - 94. TDV Yayınları.
- Karagöz, İ. (2019). *Dualar (8. baskı)*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kur'an-ı Kerim* (2020). Diyanet İşleri Başkanlığı. <https://kuran.diyaret.gov.tr/> mushaf
- Türk Dil Kurumu (2011). Tılsım. *Türkçe sözlük (11. baskı)* s. 2348.
- Yılmaz Özkarslı, Ş. (2000). *Türk kültüründe tılsımlı objeler* (Tez no. 100293) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>